Adriana Măimăscu

Limba și literatura română
pentru
Examenul de bacalaureat
(varianta rapidă)

Editura Taida
Succesul îți începe cu noi!

Editura Taida
Iași, 2022

„Luceafărul”, Mihai Eminescu

Prezentare generală

Motto: „Fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci.” (Tudor Vianu)

Mihai Eminescu: poet național de talie universală; ultimul mare romantic european; reprezentativ pentru poporul român; reper pentru toți poeții români ce i-au urmat;

Apariție: 1883, Almanahul Societății Academice Social-Literare „România Jună” din Viena, apoi, în țară, în revista „Convorbiri literare” și în volumul „Poesii”;

Surse de inspirație: basmul românesc „Fata din grădina de aur” cules de germanul Richard Kunisch, aflat în trecere prin țările române; ideile filozofilor Arthur Schopenhauer și Immanuel Kant;

Editura Zaida
Succesul tău începe cu noi

Structură, compoziție, idei poetice

1. Tabloul I, strofele 1-43, îmbinare de terestru și cosmic
- poveste fantastică de iubire între două ființe din lumi diferite
- incipit, formulă de basm; timp mitic „odată”
- portretul fetei, ființă excepțională care aspiră spre absolutul iubirii
- chemarea fetei, descântec stilizat
- cifra magică: 3 chemări, 2 apariții
- luceafărul se metamorfozează, ia aparență angelică, din cer și mare, și aparență demonică, din soare și noapte
- comunicarea are loc în vis, în oglindă, nu direct
- pentru că întâlnirea nu se poate produce, fata îi cere luceafărului să renunțe la nemurire, iar el acceptă

2. Tabloul II, strofele 44-64, planul terestru
- poveste de dragoste între semeni, Cătălin și Cătălina
- comunicarea e acum directă, nu prin vis
- fata nu mai e de împărat, ci doar Cătălina
- limbajul e unul popular, atmosfera e de intimitate
- Cătălin îi propune fetei un ritual al iubirii pur fizice, superficiale

3. Tabloul III, strofele 65-85, planul cosmic
- luceafărul călătorește la originea universului, la Demiurg, pentru a cere dezlegarea de nemurire
- pastel cosmic unic în literatura română, cosmogonie
- limbajul e sentențios, exprimă adevăruri generale despre condiția repede trecătoare a omului pe pământ
- luceafărul, fața întoarsă spre lume, devine acum Hyperion, fața întoarsă către esența sa, ascunsă, numenală
- nu obține condiția de muritor pentru că s-ar strica echilibrul lumii

4. Tabloul IV, strofele 86-98, îmbinare dintre terestru și cosmic
- pastel terestru, cadru protector, elemente tipic eminesciene: „luna", „sara", „florile de tei" etc.
- iubirea umană e ridicată la cele mai înalte cote, acum Cătălin e bărbatul autentic iubitor, de aici umanismul lui Eminescu
- a treia invocație a fetei
- luceafărul se retrage în singurătate, în „sfera" lui, iar cei doi rămân în „cercul lor strâmt", lumea muritoare

Elemente romantice: temele (condiția omului de geniu, iubirea, cunoașterea), motivele literare (visul, steaua, luna, îngerul, demonul, marea, castelul, creatorul, oglinda, metamorfoza, călătoria stelară, codrul), antiteza (cosmic-terestru, înger-demon, om de geniu-om obișnuit, iubirea superficială-iubirea superioară), prezențe excepționale (fata, luceafărul), amestec de genuri (liric-exprimarea directă a unor trăiri, epic-firul narativ, „personajele", dramatic-derulare scenică a tablourilor, dialogul, trăiri dramatice), amestec de specii (idila, elegia, pastelul cosmic, pastelul terestru, meditația filozofică), inspirația din folclor;

Versificație: 98 de catrene, ritm iambic, rimă încrucișată, măsură de 7-8 silabe;

„Complexitate simplă" – G. Călinescu: relativ puține figuri de stil, puține neologisme, forme populare, arhaice, cuvinte din vocabularul fundamental, multe de origine latină.

Editura Corida
Succesul tău începe cu noi!

Eseu de completat

Mihai Eminescu s-a bucurat de-a lungul timpului de numeroase aprecieri, fiind considerat poet național de talie universală, ultimul mare … european, reper pentru toți poeții români ce i-au urmat. Așa cum susținea și Tudor …, Eminescu este reprezentativ pentru poporul român, face parte din substanța noastră națională: „Fără Eminescu am fi mai altfel și mai săraci.”

Poemul „Luceafărul” a apărut în 1883, în Almanahul Societății Academice Social-Literare „România …” din Viena, apoi, în țară, în revista „Convorbiri …” și în volumul „Poesii”. Pentru realizarea acestei capodopere, Eminescu a folosit ca surse de inspirație: basmul românesc „Fata din grădina …”, cules de germanul Richard Kunisch, aflat în trecere prin țările române, și ideile filozofilor Arthur Schopenhauer și Immanuel … .

În ceea ce privește structura, opera are patru tablouri, identificate în funcție de prezența elementelor cosmice și terestre.

Astfel, tabloul I, strofele 1-43, este o îmbinare de terestru și cosmic, redând povestea fantastică de iubire dintre două ființe din lumi diferite: fata din „rude mari împărătești” și … . În incipit, există o formulă specifică basmelor: „A fost odată…”, ce ne duce pe tărâmul tuturor posibilităților. De asemenea, timpul este mitic, nedeterminat, cum arată adverbul … . Fetei i se face un portret impresionant, de ființă excepțională care aspiră spre absolutul iubirii. Impresionează aici superlativul absolut … și comparația amplă … . Chemarea fetei („Cobori în jos, luceafăr blând”) este un descântec stilizat. Aceasta se repetă de … ori, fapt ce amintește de cifrele magice din basme (trei chemări, două apariții, două elemente, cuplul). Luceafărul se metamorfozează, ia aparență …, din cer și mare, și aparență demonică, din soare și noapte. Comunicarea dintre cei doi are loc în …, în oglindă, nu direct: „Iar ea vorbind cu el în somn”. Pentru că întâlnirea nu se poate produce, fata îi cere … să renunțe la nemurire, iar el acceptă („Da, mă voi naște din păcat,”).

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

Tabloul al II-lea se constituie din strofele 44-64, iar planul este doar …, pentru că acum se zugrăvește o poveste de dragoste între semeni, Cătălin, pajul de la curte, și …, fata din primul tablou, care acum are un nume. Între aceștia, comunicarea e …, nu prin vis. Limbajul e unul popular, atmosfera e de intimitate: „Da' ce vrei, mări Cătălin?”. Cătălin, „viclean copil de casă”, îi propune … un ritual al iubirii pur fizice, superficiale și ea se lasă cucerită, „Mai nu vrea, mai se lasă” .

Tabloul al III-lea, strofele 65-85, invită cititorul în planul cosmic. Luceafărul călătorește la originea universului, la …, pentru a cere dezlegarea de nemurire. Versurile care prezintă drumul luceafărului se constituie într-un pastel …, unic în literatura română, ce descrie o veritabilă cosmogonie. Limbajul este …, exprimă adevăruri generale despre condiția repede trecătoare a omului pe pământ: „Ei numai doar durează-n vânt/Deșerte idealuri”. Luceafărul, fața întoarsă spre lume, devine acum …, fața întoarsă către esența sa, ascunsă, numenală. Numele său în limba greacă înseamnă „cel ce se mișcă deasupra”, fiind în mitologie unul dintre cei șase titani, fiul lui Uranus și al Geei. Nu obține condiția de muritor pentru că s-ar strica echilibrul lumii.

Tabloul al IV-lea, strofele 86-98, este o îmbinare dintre terestru și … . Luceafărul se întoarce la locul lui „menit din cer” și îi vede pe cei doi îndrăgostiți în codrul de tei. Ca specie lirică, secvența este un … terestru, ce descrie un cadru protector, alcătuit din elemente tipic eminesciene: „luna”, „sara”, „florile de tei” etc. Iubirea umană este ridicată la cele mai înalte cote, acum Cătălin e bărbatul autentic iubitor, de aici umanismul lui Eminescu, așa cum se arată în secvența: „Căci…” . Se reia a treia oară invocația fetei din primul tablou, de data aceasta nevoia ei fiind doar de protecție: „Norocu-mi luminează!”. Luceafărul se retrage în singurătate, în „sfera” lui, iar cei doi rămân în „cercul lor strâmt”, lumea muritoare.

În construcția amplă a poemului, identificăm numeroase elemente romantice: … (condiția omului de geniu, iubirea, cunoașterea), motivele literare (visul, steaua, luna, îngerul, demonul, marea, castelul, creatorul, oglinda, metamorfoza, călătoria stelară, codrul), antiteza (cosmic -…, înger -…, om de geniu - …, iubirea

superficială - …), prezențele excepționale (fata, luceafărul), amestecul de genuri (liric - exprimarea … a unor trăiri; epic - firul narativ, „personajele”; dramatic - derularea scenică a tablourilor, …, trăirile dramatice), amestecul de specii (idila, elegia, pastelul cosmic, pastelul terestru, meditația filozofică), inspirația din folclor.

Textul eminescian este alcătuit din 98 de catrene, ritmul este …, rima, încrucișată, măsura de 7-8 silabe. Așa cum spune criticul literar George … , opera este de o „complexitate …”, relativ puține figuri de stil, puține neologisme, forme populare, arhaice, majoritatea cuvintelor sunt din vocabularul fundamental, multe de origine latină.

În concluzie, „Luceafărul”, textul fundamental al celui mai cunoscut poet român, este o ilustrare magistrală a viziunii romantice despre omul de …, despre iubire, despre cunoaștere și despre absolut.

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi

Test de evaluare formativă/sumativă

1) Adevărat sau fals?

A – F a. Eminescu este un poet reprezentativ pentru poporul român.

A – F b. El aparține „Epocii marilor clasici”, manifestându-se în a doua parte a sec. al XIX-lea.

A – F c. *Luceafărul* apare mai întâi în țară în 1883, apoi la Viena.

A – F d. Eminescu își publică cele mai importante opere în rev. *Convorbiri literare*.

A – F e. El se inspiră din basmul german *Fata din grădina de aur*.

A – F f. Filozofii Arthur Schopenhauer și Immanuel Kant influențează gândirea poetului român.

2) Fă asocierea potrivită:

Tabloul I	îmbinarea cosmic-terestru
Tabloul al II-lea	planul cosmic
Tabloul al III-lea	planul terestru
Tabloul al IV-lea	luceafărul se metamorfozează
	iubirea umană atinge cote înalte
	limbajul este popular, iar atmosfera, de intimitate

3) Încercuiește cifra care arată varianta corectă.

Luceafărul este ca specie: a) poem filozofic; b) basm;
c) baladă romantică;

Câteva motive literare sunt: a) visul; b) luna; c) morminte;

Poezia aparține: a) romantismului; b) postmodernismului;
c) modernismului;

4) Întrebări cu răspuns scurt:

De câte ori îl cheamă fata pe luceafăr?

Cine este Cătălin?

Unde călătorește luceafărul pentru a obține dezlegarea de nemurire?

Ce semnificație au apelativele *luceafărul* și *Hyperion*?

5) Completează spațiile punctate:

Incipitul poemului prezintă …… .

Comunicarea dintre fată și luceafăr are loc în …… .

Un pastel cosmic întâlnim în ……..……. .

Limbajul folosit de Demiurg este …… .

6) Întrebări structurate

Se dau versurile: *A fost odată ca-n poveşti,/ A fost ca niciodată./ Din rude mari împărăteşti,/ O prea frumoasă fată.// Şi era una la părinţi/ Şi mândră-n toate cele,/ Cum e Fecioara între sfinţi/ Şi luna între stele.*

a. Menționează sinonimele contextuale ale cuvintelor *odată* și *mândră*.

b. Transcrie un cuvânt ce reprezintă un indice temporal.

c. Precizează rolul cratimei din structura *mândră-n.*

d. Transcrie din text o comparație și un epitet și prezintă semnificațiile acestora.

e) Identifică elemente de portret.

7) Rezolvarea de probleme/problematizarea

Exprimă-ți opinia despre ipostazele iubirii prezente în *Luceafărul.*

8) Eseu liber

Realizează un eseu de cinci minute despre *Luceafărul* ca alegorie a omului de geniu.

9) Eseu structurat

Redactează un eseu argumentativ în care să demonstrezi că opera este romantică. (2 pagini A4)

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

„Eminescu și poeziile lui”, Titu Maiorescu

Eseu de completat

„Eminescu și poeziile lui” este un studiu critic scris de …, primul mare critic literar român și mentorul „Junimii”. A fost publicat în anul …, anul morții lui Eminescu. Este un răspuns la acuzațiile aduse junimiștilor potrivit cărora aceștia nu l-au ajutat îndeajuns pe Eminescu și este prima lucrare de analiză a operei eminesciene. Maiorescu devine astfel primul nostru eminescolog.

În prima parte a studiului, criticul analizează … . El afirmă că Eminescu a fost o personalitate atât de puternică, încât tot ceea ce s-a petrecut cu el se explică „prin firea lui” și prea puțin prin împrejurările vieții. Viața lui Eminescu este rezultatul geniului său „…” . Indiferent unde s-ar fi născut, Eminescu ar fi fost același. Avea o memorie extraordinară și o inteligență „covârșitoare”. Din punct de vedere material, poetul ... . Aflat la curtea regală, avea o simplicitate ... . Nu era interesat de primirea unor … .

În opinia lui Maiorescu, Eminescu nu a fost nici fericit, nici nefericit, ci de o seninătate … . Avea o naivitate … . Poetul nu ținea neapărat să-și publice … . În privința relațiilor sentimentale, el vedea în femeia iubită copia imperfectă a … . Își căuta refugiul în lumea cugetării și a … .

În continuare, criticul examinează cultura poetului, lecturile sale filosofice și literare. Maiorescu consideră că Eminescu era un om al timpului … . Avea o cultură bogată, fiind preocupat de literatură, filozofie … . Toate lecturile au fost însă asimilate … .

Analiza propriu-zisă a creației eminesciene a lui Maiorescu se referă în mod deosebit la limbajul artistic. Acesta spune despre Eminescu că este un inventator de rime. Notează apoi rimele rare eminesciene și câteva particularități ale prozodiei.

În finalul studiului, Maiorescu apreciază că Eminescu va influența …, dovedindu-se un vizionar, deoarece a intuit importanța extraordinară a creației eminesciene.

Cultura Tatălui
Succesul tău Accesibil!

Texte ficționale, nonficționale, de graniță

Textul literar/ficțional (opera literară)	**Textul de graniță** (eseul, jurnalul, memoriile, reportajul, corespondența, interviul etc.)	**Textul nonliterar/ nonficțional** (lucrările științifice și tehnice, cererea, procesul-verbal etc.)
- o lume imaginară -scopul de a delecta - se adresează sensibilității și imaginației - sensuri conotative - figuri de stil - imagini artistice - cuvinte polisemantice - emoții și sentimente - diversitate lexicală - subiectivitate - în proză sau în versuri - funcția poetică și emotivă	- informații exacte într-un mod expresiv - scopul de a informa într-un mod plăcut - se adresează sensibilității și rațiunii - sensuri proprii și figurate - apar figuri de stil și imagini artistice - informații, emoții, sentimente - varietate lexicală - subiectivitate și obiectivitate - în proză - funcția referențială, emotivă, poetică	- informații exacte despre realitate - scopul de a informa - se adresează rațiunii - sensuri proprii/denotative - cuvinte monosemantice - transmite informații precise - expresivitate zero (excepție fac unele cărți de popularizare științifică) - termeni tehnici, de specialitate - obiectivitate - în proză - funcția referențială

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

Erori lingvistice

Eroarea semantică	Definiție	Exemple
Pleonasmul	Asocierea unor cuvinte, expresii, prefixe, cu același sens;	„teleghidat la distanță”
Atracția paronimică	Folosirea unui paronim în locul altuia, din insuficienta cunoaștere a sensurilor;	„păcat original”
Etimologia populară	Asocierea unui neologism cu un cuvânt mai cunoscut;	„renumerație”, „boliclinică”
Tautologia	Repetarea inutilă a unui cuvânt, fără a aduce un sens nou;	„Școala este o școală frumoasă.”
Anacolutul	Lipsa unei legături logice între termenii unui enunț;	”Și mie, atunci, am început să plâng.”

Uneori, aceste construcții au valori expresive, ca licențe poetice, devenind procedee artistice, subliniind idei sau fiind o marcă a oralității:
”Cobori in jos, luceafăr blând” – pleonasmul
”Viața este viață” – tautologia
”Nu ştiu alţii cum sunt, dar eu, când mă gândesc..., parcă-mi saltă şi acum inima de bucurie! – anacolutul

Editura Taina
Succesul tău începe cu noi!

Cuprins

Cuvânt înainte 3
Autori canonici 4
„Luceafărul”, Mihai Eminescu 5
Prezentare generală 5
Eseu de completat 7
Test de evaluare formativă/sumativă 9
„Floare albastră”, Mihai Eminescu 11
Prezentare generală 11
Eseu de completat 12
Test de evaluare formativă/sumativă 14
„Povestea lui Harap-Alb”, Ion Creangă 16
Prezentare generală 16
Eseu de completat 18
Teste de evaluare formativă/sumativă 21
Harap-Alb – Fișă de citate 22
„Moara cu noroc”, Ioan Slavici 24
Prezentare generală 24
Eseu de completat 25
Ghiță – fișă de citate semnificative 27
Test de evaluare formativă/sumativă 29
„O scrisoare pierdută”, Ion Luca Caragiale 31
Prezentare generală 31
Eseu de completat 33
Personajele – citate semnificative 35
Test de evaluare formativă/sumativă 37
„Plumb”, George Bacovia 40
Prezentare generală 40
Eseu de completare 41
Test de evaluare formativă/sumativă 44
„Aci sosi pe vremuri”, Ion Pillat 46
Prezentare generală 46
Eseu de completat 47
Test de evaluare formativă/sumativă 48
„Flori de mucigai”, Tudor Arghezi 50
Prezentare generală 50
„Flori de mucigai”, Tudor Arghezi 52
Eseu de completare 52
Test de evaluare formativă/sumativă 54
„Eu nu strivesc corola de minuni a lumii”, Lucian Blaga 56
Prezentare generală 56

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

Eseu de completat....58
Test de evaluare sumativă/formativă....60
„Riga Crypto și lapona Enigel”, Ion Barbu....63
Prezentare generală....63
Eseu de completat....65
Test de evaluare sumativă/formativă....67
„Ion”, Liviu Rebreanu....69
Prezentare generală....69
Eseu de completat....71
Ion – Fișă de citate semnificative....73
Test de evaluare sumativă/formativă....75
„Baltagul”, Mihail Sadoveanu....77
Prezentare generală....77
Eseu de completat....78
Vitoria Lipan – Citate semnificative....81
Test de evaluare formativă/sumativă....82
„Hanu Ancuței”, Mihail Sadoveanu....85
Prezentare generală....85
Eseu de completare....86
„Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război”, Camil Petrescu....89
Prezentare generală....89
Camil Petrescu - Eseu de completat....91
Ștefan Gheorghidiu – Fișă de citate semnificative....94
Camil Petrescu - Test de evaluare sumativă/formativă....95
„Enigma Otiliei”, G. Călinescu....98
Prezentare generală....98
Eseu de completat....100
Otilia – Fișă de citate semnificative....102
Test de evaluare formativă/sumativă....104
„Poveste sentimentală”, Nichita Stănescu....106
Prezentare generală....106
Eseu de completat....107
Test de evaluare formativă/sumativă....109
„Cu o ușoară nostalgie”, Nichita Stănescu....111
Prezentare generală....111
Eseu de completat....112
„Leoaică tânără, iubirea”, Nichita Stănescu....114
Prezentare generală....114
„Moromeții”, Marin Preda....116
Prezentare generală....116
Eseu de completat....118
Ilie Moromete – Fișă de personaj....120

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!

Test de evaluare sumativă/formativă 123
„Iona”, Marin Sorescu 125
Prezentare generală 125
Paralelă între teatrul clasic și cel modern 126
Eseu de completat 127
Test de evaluare formativă 130
„Zmeura de câmpie – roman împotriva memoriei”, Mircea Nedelciu 132
Prezentare generală 132
Originea și evoluția limbii române 134
Consolidare: Enunțuri de completat 136
Literatura veche (secolele XVII, XVIII) 137
Dimensiunea religioasă a existenței 137
Cronicarii (secolele XVI, XVII, XVIII) 139
Literatura pașoptistă (1830-1860) 141
Eseu de completat 142
Societatea culturală/literară „Junimea” 144
Titu Maiorescu 145
Eseu de completat 145
„Eminescu și poeziile lui”, Titu Maiorescu 148
Eseu de completat 148
Eugen Lovinescu (1881, Fălticeni, Suceava – 1943, București) 149
Concepte generale – scheme recapitulative 150
Romantismul 150
Argumentarea apartenenței la romantism 151
Eseu de completat 151
Realismul 151
Simbolismul 152
Argumentarea apartenenței la simbolism 153
Eseu de completare 153
Texte ficționale, nonficționale, de graniță 154
Genuri literare 155
Moduri de expunere 156
Figuri de stil 157
Teme și motive literare 159
Moduri și timpuri – valori expresive 160
Erori lingvistice 162
Categorii semantice 163
Semnele de punctuație și de ortografie 164
Factorii și funcțiile comunicării 165
Stilurile funcționale ale limbii române Schemă generală 165
Bibliografie 167

Editura Taida
Succesul tău începe cu noi!